

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การตรวจสอบเอกสาร จะครอบคลุมในส่วนที่เกี่ยวกับ ภาพรวมภาคใต้ โครงสร้างทาง เศรษฐกิจภาคใต้ การผลิตปศุสัตว์ในภาคใต้ ความคิดเกี่ยวกับความต้องการ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองและ ไก่เบตง เทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมือง ตลาดไก่พื้นเมืองและไก่เบตง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ ขั้นตอนแนวความคิดในการวิจัย

2.1 ภาพรวมภาคใต้

สภาพทั่วไป ภาคใต้เป็นส่วนหนึ่งของคาบสมุทรมาลายู ลักษณะพื้นที่แคบยาว มีทะเลขนาน ทั้งสองด้าน ระยะทางเหนือสุดอำเภอประทิว จังหวัดชุมพร ถึงใต้สุดอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ประมาณ 750 กม. มี 14 จังหวัด รวมเนื้อที่ 70,715.2 ตร.กม. หรือประมาณร้อยละ 13.78 ของ ประเทศ ภูมิประเทศเป็นภูเขาทอดยาวบริเวณตอนกลางพื้นที่มีเนื้อที่รวมร้อยละ 35.0 ของภาค

ภูมิอากาศแบบมรสุมร้อนฝนตกชุก ความชื้นสัมพัทธ์สูง การปกครองมี 14 จังหวัด 119 อำเภอ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่มากที่สุด 12,891.469 ตร.กม.จังหวัดที่เล็กที่สุดคือ ภูเก็ต 543.034 ตร.กม. โดยเฉพาะ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตอนล่าง ได้มีการจัดตั้ง ศ.อ.บ.ต. เพื่อแก้ไขปัญหาชายแดน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538) ประชากร ปี 2538 มี ประชากร 7.854 ล้านคน หรือร้อยละ 13.20 ของประเทศ อัตราเพิ่มเฉลี่ย 1.47 ประชากรส่วนใหญ่ อยู่ในกลุ่มจังหวัดชายฝั่งตะวันออก ร้อยละ 78.36 และร้อยละ 21.64 อยู่ทางฝั่งทะเลอันดามัน

ศาสนา มีการนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 74.60 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 25.40 (1.880 ล้านคน) โดยประมาณร้อยละ 66.8 (1.256 ล้านคน) ตั้งถิ่นฐานอยู่ในท้องที่ 4 จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล

ทรัพยากรธรรมชาติพื้นที่มีลักษณะสูงต่ำ 3 ระดับคือ ที่ราบต่ำประมาณ 10.74 ล้านไร่ (ร้อยละ 24.33) ใช้ทำนา เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และสภาพป่าชายเลน บริเวณที่ดอน 18.78 ล้านไร่ (ร้อยละ 42.48) ใช้ปลูกยางพารา ป่าส้ม และกาแฟ และบริเวณภูเขาสูงชัน 14.67 ล้านไร่ (ร้อยละ 33.19) ยังคงสภาพเป็นป่า และถูกบุกรุกปลูกยางพารา และไม้ผล

สถิติการใช้ที่ดินในปี 2535/2536 ภาคใต้มีพื้นที่ 44.20 ล้านไร่ หรือร้อยละ 13.78 ของ ประเทศ (ร้อยละ 71.55 ของภาค อยู่ทางชายฝั่งอ่าวไทย) เป็นที่ทำการเกษตร 17.20 ล้านไร่ คิดเป็น ร้อยละ 51.05 ของภาค จำนวนนี้ใช้ทำนา 3.35 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.94 พืชไร่ 0.096 ล้านไร่ คิด เป็นร้อยละ 0.28 ไม้ผล 12.6 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.40 พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์ 0.036 ล้านไร่ คิดเป็น ร้อยละ 0.11 และพื้นที่กร้าง 0.41 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.22

2.2. โครงสร้างทางเศรษฐกิจภาคใต้

ผลิตภัณฑ์ภาคใต้ปี 2536 (ราคาคงที่) มีจำนวน 206,953.94 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.4 ของประเทศ (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 ผลิตภัณฑ์ภาคใต้ปี 2536 (ราคาคงที่)

รายการ	ปี2532		ปี2536		รายได้/คน/ปี(บาท)	
	ล้านบาท	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ	ปี2532	ปี2536
ประเทศ	1,749,951.9	-	2,472,247.13	-	33,633	53,962
ภาคใต้	162,516.08	100.00	206,953.94	100.00	22,532	32,471
ภาคใต้ ประเทศ	9.29	-	8.37	-	66.99	60.20
ปศุสัตว์	8946.63	5.51	11,785.92	5.70	16,643	26,459
ยะลา	7,721.46	4.75	9,729.68	4.70	17,987	27,198
นราธิวาส	10,505.64	6.46	13,105.66	6.33	17,987	27,198

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2538)

ผลิตภัณฑ์ภาคเมื่อแยกตามสาขา ปี 2536 (ราคาคงที่) สาขาการเกษตร มีสัดส่วนสูงสุดคือ ร้อยละ 40.8 รองลงมาคือ การค้าส่ง-ปลีก (ตารางที่ 2.2)

การผลิตที่สำคัญ การเกษตรเป็นสาขาที่มีการผลิตสูงสุด ซึ่งมี 6 สาขา คือ พืชผล เป็นสาขาย่อยที่มีความสำคัญที่สุด มีผลผลิตและสัดส่วนสูงสุดคือ ร้อยละ 22.7 (พืชผลสาขาหลักที่สำคัญคือ ยางพารา ประชากรมีอาชีพนี้ 4.5 ล้านคน หรือร้อยละ 65) รองลงมาสาขาประมง ร้อยละ 10.8 ปศุสัตว์ ร้อยละ 1.6 ป่าไม้ ร้อยละ 1.10 บริการทางการเกษตร ร้อยละ 0.2 และการแปรรูปทางการเกษตร ร้อยละ 4.4 (ตารางที่ 2.4)

ตารางที่ 2.2 ผลิตภัณฑ์ภาคเมื่อแยกตามสาขาปี 2536 (ราคาคงที่)

สาขาการผลิต	ปี 2532		ปี 2536	
	ล้านบาท	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ
ผลิตภัณฑ์ภาค	162,516.90	100.00	206,953.93	100.00
ภาคการเกษตร	66,260.08	40.77	84,508.31	40.83
พืช	37,278.97	22.94	46,892.06	22.66
ปศุสัตว์	2,925.91	1.80	3,386.75	1.64
ป่าไม้	4,759.19	2.93	2,335.63	1.13
ประมง	13,853.04	8.53	22,429.34	10.84
การแปรรูปเกษตร	7,010.73	4.31	9,068.75	4.38
การบริการเกษตร	429.23	0.26	395.78	0.19
นอกภาคการเกษตร	96,256.82	59.23	122,445.62	59.17

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2538)

2.3 การผลิตปศุสัตว์ในภาคใต้

การพัฒนาการผลิตปศุสัตว์ของประเทศไทย ได้เริ่มเมื่อกว่า 40 ปีมาแล้ว โดยรัฐบาลมีนโยบายเพิ่มพูนเศรษฐกิจ และกระจายความเจริญออกสู่ชนบททั่วทุกภาคของประเทศ จึงส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสัตว์และขยายพันธุ์สัตว์ โดยการสั่งซื้อและนำเข้าพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์จากต่างประเทศจำนวนมาก คิดเป็นเงินของต่างประเทศสูงถึงพันล้านบาท แต่เนื่องจากปัญหาด้านการจัดการการเลี้ยงดู และความรู้เป็นเหตุให้การพิจารณา และปรับปรุงพันธุ์สัตว์จึงล่าช้า โดยเฉพาะภาคใต้ที่การพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ไม่เท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่ภาคใต้มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์เหมาะต่อการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ อีกทั้งยังสะดวกต่อการส่งออกไปต่างประเทศ จากตารางที่ 2.3 จะเห็นว่าภาคใต้มีการเลี้ยงสัตว์น้อยที่สุด เมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ คือ เฉลี่ย 19,944,099 ตัว ในปี 2541 หรือร้อยละ จากจำนวนสัตว์ทั่วประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนสัตว์เฉลี่ยในช่วงเวลาเดียวกันของภาคอื่น ๆ คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ซึ่งมีจำนวน 94,072,186; 48,874,331 และ 27,973,796 ตัว ตามลำดับ

ตารางที่ 2.3 จำนวนสัตว์ที่เลี้ยงในประเทศไทยแยกเป็นรายภาคปี 2541

ชนิดสัตว์	หน่วย : ตัว				
	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคเหนือ	ภาคใต้	รวม
โคเนื้อ	904,957	2,025,286	887,236	748,160	4,565,639
โคนม	192,200	74,382	24,504	4,259	295,345
กระบือ	109,806	1,605,594	171,371	55,024	1,941,795
สุกร	4,846,228	1,689,632	1,257,636	979,764	8,773,260
แพะ	15,314	1,533	10,607	103,446	130,900
แกะ	9,342	566	2,238	33,108	45,254
เป็ด	10,769,738	5,261,088	1,778,786	1,938,465	19,748,077
ไก่	77,224,601	38,216,250	23,841,418	16,081,873	155,364,142
รวม	94,072,186	48,874,331	27,973,796	19,944,099	190,864,412
ร้อยละ	49.28	25.60	14.66	10.44	100.00

ที่มา: กรมปศุสัตว์ (2542)

ภาคใต้เป็นภาคที่ประกอบด้วยจังหวัดจำนวน 14 จังหวัด ซึ่งแบ่งเป็นภาคใต้ตอนบน และภาคใต้ตอนล่าง ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 74.60 นับถือศาสนาพุทธ ส่วนการประกอบอาชีพโดยทั่วไปในภาคนี้ ประกอบอาชีพทางการเกษตร ร้อยละ 40.83 ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การเพาะปลูกพืช และการเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 22.66 และ 1.64 ซึ่งการเลี้ยงสัตว์แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ

เมื่อเปรียบเทียบรายได้โดยเฉลี่ยแล้วจากเกษตรกรทั้ง 2 ประเภท เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกพืชมากกว่าการเลี้ยงสัตว์ โดยในปี 2534/35 รายได้เงินสดทางเกษตรเฉลี่ยต่อครอบครัว

เกษตรกรสำหรับเกษตรกรภาคใต้เท่ากับ 36,736.22 บาท แยกเป็นรายได้ทางพืช 27,258.42 บาท หรือร้อยละ 74.02 รายได้ทางสัตว์ 5,769.75 บาท หรือร้อยละ 15.71 และรายได้ทางอื่น ๆ 3,708.05 บาท หรือร้อยละ 10.27 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเฉพาะรายได้ทางพืช พบว่า เกษตรกรมีรายได้หลักจากการทำสวนยางพารามากกว่าอาชีพอื่น ๆ เท่ากับ 18,244.84 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.93 ส่วนรายได้ทางสัตว์ (ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ) เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงปศุสัตว์ คือ สุกรมากกว่าการเลี้ยงสัตว์ประเภทอื่น ๆ เท่ากับ 1,099.39 บาท (ร้อยละ 19.05) รองลงมา คือ ไข่ไก่ เท่ากับ 1,053.40 บาท (ร้อยละ 18.26) ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2539)

2.4 แหล่งผลิตและปริมาณการผลิตปศุสัตว์ในภาคใต้

การเลี้ยงปศุสัตว์ในภาคใต้ มีกระจายอยู่ทั่วทุกจังหวัด ซึ่งเมื่อแยกเป็นรายจังหวัด (ตารางที่ 2.4) พบว่า จังหวัดสงขลามีการเลี้ยงสัตว์มากที่สุด ประมาณ 345,836 ตัว หรือร้อยละ 19.92 รองลงมา คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และสุราษฎร์ธานีประมาณ 321,974, 197,69 และ 195,575 ตัว หรือร้อยละ 16.68, 10.24 และ 10.13 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดอื่น ๆ มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน เนื่องจากความต้องการบริโภคมีอยู่ทั่วไป ผู้เลี้ยงมีทั้งเกษตรกรรายย่อยที่มีการเลี้ยงไม่มากนัก มีสภาพการเลี้ยงแบบดั้งเดิม และเกษตรกรที่มีการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ที่ทันสมัย มีการเลี้ยงเป็นปริมาณที่มากเพื่อการผลิตสัตว์คุณภาพดีส่งตลาด สอดคล้องกับรายงานของจรัญ (2527) การผลิตปศุสัตว์ในประเทศไทยมี 2 ระบบ คือ การผลิตสัตว์ในระบบอุตสาหกรรม และการผลิตสัตว์ในระบบพื้นบ้าน จำนวนสัตว์เลี้ยงภายในประเทศทั้งหมดนั้น มาจากระบบการเลี้ยงแบบพื้นบ้านมากกว่าร้อยละ 50 เช่น การเลี้ยงโคนม และสุกรในประเทศไทย ส่วนใหญ่เลี้ยงโดยเกษตรกรรายย่อยร้อยละ 89.6 และร้อยละ 62.0 เฉลี่ยรายละ 5-20 ตัว และเฉลี่ยรายละไม่เกิน 5 ตัว ตามลำดับ (จรัญ, 2538) การผลิตสัตว์ในระบบพื้นบ้านมีอัตราเลี้ยง และการใช้ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าระบบอุตสาหกรรม เป็นลักษณะการเลี้ยงโดยอาศัยพืชอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และพืชพื้นบ้านบางชนิดมาใช้ร่วมกับเศษอาหารในครัวเรือน หรือวัตถุดิบอาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่น นำมาเลี้ยงสัตว์แทนอาหารสัตว์สำเร็จรูปซึ่งมีราคาค่อนข้างแพง เช่น หัวอาหาร และอาหารชั้นอัดเม็ดสูตรต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อพิจารณาเฉพาะการเลี้ยงไก่ในภาคใต้จำแนกตามชนิดพันธุ์เป็นรายจังหวัด (ตารางที่ 2.5) พบว่าจังหวัดสงขลามีการเลี้ยงสัตว์มากที่สุดประมาณ รองลงมาคือ จังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ชุมพร ปัตตานี ตรัง และพัทลุง ตามลำดับ ส่วนจังหวัดอื่น ๆ มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 2.4 จำนวนสัตว์ในภาคใต้แยกเป็นรายจังหวัด (หน่วย: ตัว)

จังหวัด	โคเนื้อ	โคนม	กระบือ	สุกร	แพะ	แกะ	รวม	ร้อยละ
ชุมพร	31,945	1,524	4,149	64,595	309	3	102,525	5.33
สุราษฎร์ธานี	65,136	519	6,686	121,856	1,357	21	195,575	10.13
นครศรีธรรมราช	151,433	151	7,423	159,290	3,618	59	321,974	16.68
พัทลุง	67,629	1,263	1,684	122,448	4,544	101	197,669	10.24
สงขลา	116,833	389	3,979	208,040	15,113	1,482	345,836	19.92
ระนอง	5,417	20	3,592	38,544	2,381	77	50,031	2.58
พังงา	8,672	21	5,557	67,931	3,458	45	85,684	4.43
ภูเก็ต	1,419	42	2,991	28,844	3,046	21	36,363	1.88
กระบี่	21,927	1	1,532	42,568	6,998	29	73,055	3.78
ตรัง	66,030	155	816	70,169	9,733	-	146,903	7.61
สตูล	28,397	31	2,573	8,393	12,821	153	52,368	2.71
ปัตตานี	59,771	29	2,448	15,368	15,633	14,122	107,371	5.56
ยะลา	47,229	113	2,665	19,651	15,564	14,122	99,344	5.14
นราธิวาส	79,322	7	8,889	10,267	10,871	4,594	113,950	5.91
รวม	751,160	4,265	54,984	977,964	105,446	34,829	1,928,648	100.00
ร้อยละ	38.95	0.22	2.85	50.71	5.47	1.8	100.00	

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2542)

2.5 การเลี้ยงสัตว์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ยะลา เป็นจังหวัดประกอบด้วย 6 อำเภอ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีการเลี้ยงสัตว์น้อยมาก คิดเป็นร้อยละ ของจำนวนสัตว์ทั้งภาคใต้ ผู้เลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรรายย่อย มักถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้การเลี้ยงสัตว์ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นิยมเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรอง แหล่งเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเบตง รามัน และยะหา ชนิดสัตว์ที่เลี้ยงมากคือ ไก่ โคเนื้อ สุกร แพะ แกะ และกระบือ (ตารางที่ 2.4 และ 2.5)

นราธิวาส ประกอบด้วย 12 อำเภอ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีการเลี้ยงสัตว์น้อยมาก คิดเป็นร้อยละ ของจำนวนสัตว์ทั้งภาคใต้ ผู้เลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรรายย่อยมักถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง แหล่งเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอตากใบ สุโหงโกลก และอำเภอเมือง ชนิดสัตว์ที่เลี้ยงมากคือ ไก่ โคเนื้อ สุกร แพะ กระบือ และแกะ (ตารางที่ 2.4 และ 2.5)

ปัตตานี ประกอบด้วย 8 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ ประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม มีการเลี้ยงสัตว์น้อยมาก คิดเป็นร้อยละ ของจำนวนสัตว์ทั้งภาคใต้ การเลี้ยงและการบริโภคสุกรมิน้อย ผู้เลี้ยงสุกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย แหล่งเลี้ยงสุกรส่วนใหญ่ อยู่ในเขตอำเภอโคกโพธิ์ ปะนา

ระ ยะหรีง และยะรัง ชนิดสัตว์ที่เลี้ยงมากคือ ไก่ ไก่เนื้อ แพะ สุกร แกะ และกระบือ (ตารางที่ 2.4 และ 2.5) จะเห็นว่า การเลี้ยงสัตว์ทั้ง 3 จังหวัด มีค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ จึงทำให้ปริมาณเนื้อสัตว์ที่จะบริโภคมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการ ต้องมีการนำเข้ามาจากภาคอื่นๆ หรือลักลอบนำเข้ามาตามชายแดน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการผลิต โดยบริษัทที่ประกอบธุรกิจการเลี้ยงสัตว์แบบครบวงจรที่ไปตั้งภายในจังหวัดต่าง ๆ เช่น บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ บริษัทเบทาโกร และบริษัทแหลมทองสหการ เป็นต้น

ตารางที่ 2.5 จำนวนไก่ในภาคใต้จำแนกตามชนิดพันธุ์เป็นรายจังหวัด ปี 2541 (หน่วย: ตัว)

จังหวัด	ไก่เนื้อ	ไก่ไข่	ไก่พื้นเมือง	รวมทั้งหมด	ร้อยละ
ชุมพร	588,638	193,377	555,836	1,337,851	8.32
สุราษฎร์ธานี	437,510	529,887	960,942	1,928,339	12.03
นครศรีธรรมราช	1,044,887	219,660	1,409,694	2,674,241	16.68
พัทลุง	233,159	72,146	724,374	1,029,679	6.42
สงขลา	1,475,575	634,778	725,109	2,835,462	17.69
ระนอง	306,729	385,602	153,889	846,220	5.27
พังงา	433,854	241,065	170,596	845,515	5.28
ภูเก็ต	146,400	184,960	144,077	475,437	2.96
กระบี่	69,877	15,276	297,081	382,234	2.38
ตรัง	457,331	129,625	475,879	1,062,835	6.63
สตูล	193,722	74,152	328,849	596,723	3.72
ปัตตานี	682,431	86,778	306,604	1,075,813	6.71
ยะลา	202,005	152,137	293,312	647,454	4.03
นราธิวาส	70,156	54,944	219,479	344,579	2.15
รวม	6,342,274	2,974,387	6,765,721	16,082,382	100.00
ร้อยละ	39.43	18.49	42.14	100.00	

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2542)

2.6 ความคิดเกี่ยวกับความต้องการ

ในทางจิตวิทยา Maslow (1954) อธิบายไว้ว่า ความต้องการของมนุษย์ (hierarchy of needs) จะเขยิบสูงขึ้นเรื่อยๆ เพราะมนุษย์มีความไม่พึงพอใจของหยาบอยู่แล้ว ฉะนั้นมนุษย์จะไต่เต้าตั้งแต่ความต้องการขั้นต่ำไปหาความต้องการขั้นสูงดังต่อไปนี้

1. ความต้องการขั้นต่ำ -ต้องการแสดงความสามารถและได้รับความเข้าใจจากคนอื่น ๆ
-ต้องการสิ่งที่จำเป็นในการครองชีพ
2. ความต้องการระดับกลาง -ต้องการความปลอดภัย
-ต้องการเข้าพวกเข้าหมู่
3. ความต้องการขั้นสูง -ต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem)
-ต้องการความสมหวังในชีวิต (self-actualization)

ซึ่ง Sanders (1966) ได้แบ่งความต้องการของเกษตรกรเป็น 3 ประการ คือ

1. ความต้องการทางสังคม ซึ่งให้เห็นลักษณะ ค่านิยม ทักษะ ทักษะ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม การเข้าร่วมอยู่ในสังคม ประเพณี และความเชื่อถือของเกษตรกร
2. ความต้องการทางเศรษฐกิจ ซึ่งให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรงในท้องถิ่น สามารถวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกรทั้งหมดในการเข้าถึงเกษตรกร นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น ประเทศและทั่วโลก ข้อมูลทางเศรษฐกิจสามารถนำมาพิจารณาแหล่งที่มาของรายได้ ที่ดิน การใช้ที่ดิน และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ
3. ความต้องการทางเทคโนโลยี สามารถชี้ปัญหาของเกษตรกรได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในเรื่องการประกอบอาชีพทางเกษตร

2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยี

Technology มีรากศัพท์จากภาษาละติน คือ Texere หมายถึง To weave หรือ construct ซึ่งเป็น practical art ที่ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วย และมีผู้ให้ความหมายของคำว่า เทคโนโลยี ต่าง ๆ ดังนี้ (School of Dictionary ของ Halsey อ้างโดยวาสนา. 2522) ได้ให้ความหมายของเทคโนโลยีไว้เป็น 3 ความหมาย คือ

1. เป็นการนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ เพื่อให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่วางไว้

2. เป็นระเบียบวิธี ขบวนการ และสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นผลจากการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

3. เป็นการใช้วัสดุหรือวัตถุดิบบริการให้กับความต้องการของมนุษย์

นอกจากนี้ ปัญญา (2530) ได้รวมความหมายของเทคโนโลยีที่เหมาะสมไว้ดังนี้ คือ

1. เทคโนโลยีที่เหมาะสมนั้น คือ เทคโนโลยีที่ต้องจัดขึ้นและพัฒนาขึ้น เพื่อให้ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ประหยัด ตรงต่อสภาพแวดล้อม

2. เทคโนโลยีที่เหมาะสม คือ กิจกรรมต่างๆ ซึ่งใช้ทรัพยากรและแรงงานในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ เพื่อสร้างเครื่องมือ เครื่องใช้ราคาถูก และเหมาะสม ในสภาพท้องถิ่นหรือแหล่งเสื่อมโทรมนั้นๆ โดยที่ชุมชนนั้นๆ ให้ความร่วมมือและเป็นที่ยอมรับของชุมชน ทั้งทางด้านสังคมและขนบธรรมเนียม

2.8 การยอมรับเทคโนโลยีการเกษตร

ดิเรก (2527) กล่าวว่า ในการทำการเปลี่ยนแปลงนั้น นวัตกรรม (Innovation) ที่จะนำมาเพื่อให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น โดยเฉพาะด้านนวัตกรรมนั้น เป็นเทคโนโลยีทางการเกษตรแล้ว มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่หลายประการ คือ

1. ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขหรือสภาวะการณ์โดยทั่วไปประกอบด้วย

1.1 สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สภาพทางภูมิศาสตร์ และสภาพทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ต่างกัน ได้แก่ เกษตรกรที่ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินมากกว่า เกษตรกรที่ทำกินในที่ดินมากกว่า เกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่า ปัจจัยแต่ละอย่างเหล่านี้ส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า และเร็วกว่าเกษตรกรที่มีสิ่งเหล่านี้น้อยกว่า มีลักษณะการแบ่งชนชั้นทางสังคมอย่างเห็นเด่นชัดว่า มีลักษณะการรวมตัวช่วยเพื่อนบ้านซึ่งกันและกัน และลักษณะการทำงานเพื่อส่วนรมน้อยกว่า มีค่านิยม และความเชื่อที่เป็นอุปสรรคต่อการทำการเปลี่ยนแปลงมากกว่า

แต่ละอย่างเหล่านี้ จะมีผลทำให้เกิดการยอมรับการนำการเปลี่ยนแปลงที่ช้าลง และยอมรับในปริมาณที่น้อยกว่า ในท้องที่ใดที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่สามารถติดต่อกับท้องที่อื่นๆ โดยเฉพาะท้องที่ที่เจริญทางด้านเทคโนโลยีได้มากกว่า ไม่ว่าจะเป็นทางคมนาคมที่สะดวกหรืออื่นๆ หรือท้องที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการผลิต ที่มากกว่าอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่า จะมีผลให้เกิดแนวโน้มในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เร็วกว่าและในปริมาณที่มากกว่า

1.2 สมรรถนะในการดำเนินงานของสถาบันที่เกี่ยวข้อง สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะทางการเกษตร ได้แก่ สถาบันสินเชื่อเพื่อการเกษตร สถาบันวิจัยและส่งเสริมเพื่อการเกษตร สถาบันจัดการเกี่ยวกับการตลาด สถาบันที่ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน สถาบันที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เป็นพื้นฐาน (Infrastructure) เช่น สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สถาบันเหล่านี้ถ้ามีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ให้ประโยชน์แก่บุคคลเป้าหมาย ก็จะเป็นการยอมรับการนำการเปลี่ยนแปลงเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและง่ายขึ้น

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง

2.1 บุคคลเป้าหมายหรือผู้รับการเปลี่ยนแปลง พื้นฐานของเกษตรกรเองเป็นส่วนสำคัญในการที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้แก่

2.1.1 พื้นฐานทางสังคม การวิจัยโดยทั่วไปพบว่า เพศหญิงยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าเพศชาย กลุ่มที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ที่สูงกว่าจะยอมรับเร็วกว่าเกษตรกรที่มีอยู่ในกลุ่มที่มีการศึกษาดำกว่า เกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือผู้ทำการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ มากกว่า ความถี่ในการรับฟังข่าวสารไม่ว่าจากวิทยุ หรือจากแหล่งใดๆมากกว่า หรือมีการร่วมประชุมกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนบ้าน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพมาก

กว่า จะมีการยอมรับการเปลี่ยนแปลงในระดับที่รวดเร็วกว่าและมากกว่า ในเรื่องของอายุพบว่า กลุ่มที่อยู่ในวัยรุ่นยอมรับเร็วที่สุด และช้าลงไปตามลำดับเมื่ออายุมากขึ้น

2.1.2 พื้นฐานทางเศรษฐกิจ การวิจัยที่กระทำในประเทศไทย พบว่าเกษตรกรที่มีลักษณะต่อไปนี้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมากกว่าจะยอมรับการนำการเปลี่ยนแปลงที่เร็วและปริมาณที่มากกว่าลักษณะที่ว่านี้คือ การมีกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินจำนวนมาก การทำกินในลักษณะที่เป็นการค้ามากกว่า การมีรายได้มากกว่า การมีโอกาสได้รับสินเชื่อที่มีปริมาณที่มากกว่าและดอกเบี้ยถูกกว่าการมีทรัพยากรที่จำเป็นในการผลิตมากกว่า การมีเครื่องมือ เครื่องใช้ที่จำเป็นในการผลิตมากกว่าอย่างใดอย่างหนึ่งของทุกอย่าง เกษตรกรที่มีมากกว่ามีแนวโน้มที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วมากกว่า เกษตรกรที่มีน้อยกว่า

2.1.3 พื้นฐานในการติดต่อของเกษตรกรที่จำเป็นอย่างยิ่งคือ ประสิทธิภาพในการรับฟังข่าวสารหรือการอ่าน การฟัง รวมทั้งความคิดที่เหตุผล และในขณะเดียวกันความสามารถในการพูด การเขียน ก็มีมีส่วนช่วยเสริมบ้างในเรื่องของการสร้างความเข้าใจระหว่างเพื่อนบ้านด้วยตนเองให้เกิดความเชื่อมั่นในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้มากขึ้น

2.1.4 พื้นฐานเรื่องอื่นๆ เกษตรกรที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความพร้อมทางด้านจิตใจ และ/หรือมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากกว่า หรือมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือผู้นำการเปลี่ยน หรือทัศนคติที่ดีต่อเทคโนโลยีที่นำมาเพื่อการเปลี่ยนแปลง มีความสนใจในปัญหาและความต้องการของตนเอง และกิจกรรมอาชีพของเพื่อนบ้าน ความสามารถในการจัดการ เกษตรกรที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กล่าวมานี้ หรือมีมากกว่าจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่มากกว่า และรวดเร็วกว่า ตามลำดับ

2.2 ปัจจัยที่เนื่องมาจากนวัตกรรม (Innovation) หรือเทคโนโลยีที่จะนำไปเปลี่ยนแปลงเอง ปัจจัยที่ทำให้มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมเกษตร หรือเทคโนโลยีเกษตรภายใต้สถานการณ์สภาพแวดล้อมหนึ่งๆที่สำคัญ คือ

2.2.1 ต้นทุนและกำไร (Cost & Profit) ถ้าเทคโนโลยีใดลงทุนน้อยที่สุด กำไรมากที่สุด การยอมรับก็สูงกว่าเร็วกว่ากำไรนั้น นอกจากจะหมายถึงเงินที่ได้ ยังรวมถึงกำไรที่เกิดจากการใช้ประโยชน์และความมีหน้ามีตา (Utility & Prestige) ด้วย

2.2.2 ความสอดคล้องและความเหมาะสมกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน (Similar & Fit) ความสอดคล้องและความเหมาะสมนี้เน้นในเรื่องของการไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อของคนในชุมชน ทั้งยังเน้นในเรื่องของความสอดคล้องและความเหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพของทรัพยากรที่มีในชุมชนด้วยเช่น การมีภูมิอากาศที่เหมาะสมคือ มีการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ที่เกี่ยวข้องในชุมชนนั้นๆ อยู่แล้ว ความเหมาะสมและสอดคล้องนี้หมายถึงความรวมถึงความสมดุลและเข้ากันได้ (Compatibility) หรือเกษตรกรที่เคยรู้คุณค่าในการทำงานร่วมกันในบางเรื่อง เมื่อมีเรื่องใหม่ๆมา ก็ย่อมจะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมากกว่าคนที่ไม่เคยทำ

2.2.3 สามารถปฏิบัติได้และเข้าใจง่าย (Practical & Understood) คือ ต้องไม่เป็นเรื่องที่ยุ่งยาก สลับซับซ้อน และไม่มีกฎเกณฑ์ที่ยุ่งยากจนเกินไป ทำให้เข้าใจง่าย ปฏิบัติง่าย และมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้อง ขอบในท้องถิ่นและขอบในปริมาณที่จำกัดได้

2.2.4 สามารถเห็นว่าปฏิบัติได้ผลมาแล้ว (Visibility) คือ ถ้าเห็นว่าเกิดผลดีมาก่อนแล้ว ก็ จะปฏิบัติตามหรือยอมรับได้ง่ายและเร็วกว่า

2.2.5 สามารถแบ่งแยกเป็นขั้นตอนหรือแยกเป็นเรื่องๆ ได้ (Divisibility)

2.2.6 ใช้เวลาน้อยหรือประหยัดเวลา (Time saving)

2.2.7 เป็นการตัดสินใจของกลุ่ม (Group decision) เพราะกลุ่มจะมีอิทธิพลในการที่จะมีกฎเกณฑ์บางอย่างที่สมาชิกจะต้องปฏิบัติตาม แม้หลายครั้งอาจจะไม่เห็นด้วยก็ตาม แต่ถ้ายังคงเป็นสมาชิกอยู่ก็จำเป็นต้องเคารพมติของกลุ่ม

ลักษณะที่เกี่ยวกับนวัตกรรมทั้งหมดนี้ถ้ามีครบมากที่สุด การยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีเกษตร หรือสิ่งปฏิบัติทางเกษตรจะรับได้เร็วกว่า ปริมาณมากกว่า

2.3 สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้ทำการเปลี่ยนแปลงหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเอง สิ่งที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำการเปลี่ยนแปลงที่ยังเกิดผลนั้น เจ้าหน้าที่จะต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อรับใช้มวลชน ในอันที่จะให้เกษตรกรโดยส่วนรวมที่มีภาวะการเป็นอยู่ที่มีมาตรฐานดีขึ้น และเจ้าหน้าที่จะต้องสร้างความไว้วางใจ รวมทั้งการเป็นผู้ที่ยอมรับของเกษตรกรอยู่แล้ว เมื่อมีพื้นฐานสิ่งเหล่านี้แล้ว พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการนำมาซึ่งการยอมรับการเปลี่ยนแปลงคือ ความสามารถในการติดต่อสื่อสารของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเองคือ มีความสามารถในการถ่ายทอดข่าวสาร เช่น การพูด การเขียน ความมีเหตุผล ตลอดจนความสามารถในการรับฟังข่าวสาร ซึ่งได้แก่ การฟัง และการอ่าน รวมทั้งประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถในการเลือกสื่อกลางในการติดต่อข่าวสารในลักษณะที่บังเกิดผลในสถานการณ์และช่วงเวลา และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น

ประเด็นที่ขาดไม่ได้คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีความเชื่อมั่นในเทคโนโลยีนำไปเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการมีความรู้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีนั้นๆ ในอันที่จะทำให้การปฏิบัติบังเกิดผล ในขณะเดียวกันการมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลเป้าหมายคือ เกษตรกรก็ต้องเป็นไปในทางที่ดี มีความเข้าใจเห็นอกเห็นใจ รอบรู้ปัญหาข้อจำกัดของเกษตรกร

2.9 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในชนบท

การเลี้ยงไก่ไม่ใช่สิ่งที่ยากหากผู้เลี้ยงให้ความสนใจเอาใจใส่ดูแล สัตว์อื่นๆก็เช่นกัน ซึ่งการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ นั้น จะให้ได้ผลเต็มที่คงต้องพยายามเรียนรู้สัตว์ให้ดีเสียก่อน เช่น รู้จักธรรมชาติ รู้จักนิสัย รู้จักจิตใจ รู้จักอาหาร การกิน การอยู่ การหลับนอน การเล่น และรู้ว่า มันชอบอะไร และไม่ชอบอะไรด้วย อภิชาติ (2534) กล่าวไว้ว่า ไก่พื้นเมืองนั้นเป็นสัตว์เลี้ยงคู่กับชาวไทย โดยเฉพาะคนยากคนจนในชนบทมาเป็นเวลาช้านาน โดยทั่วไปเกือบทุกครัวเรือนมีการเลี้ยงไก่ตามลานบ้านๆ ละ

5-50 ตัว โดยเฉลี่ย 10-20 ตัวต่อครัวเรือน ระบบการเลี้ยงเป็นแบบกิจกรรมเสริมของเกษตรกรที่มีอาชีพหลักคือ การทำนา และทำไร่

สำหรับที่มาของไก่พื้นเมืองอภิชัย และ สุทัศน์ (2527) รายงานว่า ต้นตระกูลของไก่บ้านหรือไก่พื้นเมืองนั้น มาจากไก่ป่าแถบทวีปเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ 4 ชนิด ได้แก่ ไก่ป่าสีแดง ไก่ป่าซีลอน ไก่ป่าสีเทา (ไก่ป่าอินเดีย) และไก่ป่าชวา และไก่พื้นเมืองที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ ไก่อยู่ ซึ่งเป็นไก่พันธุ์หนัก ลำตัวใหญ่ เนื้อมาก น้ำหนักมาก ตัวเมียมีขนสีดำปกคลุมทั่วทั้งตัว ส่วนตัวผู้มีลักษณะเป็นไก่ชน มีขนาดใหญ่แข็งแรง ลักษณะคล้ายกับไก่ฝรั่งพันธุ์คอร์นิช หน้าอกใหญ่ หงอนมีหลายชนิดเช่น ชนิดหงอนกุหลาบ หงอนจักร เนื้อดำ เนื้อแดง ขนลาย ขนเขียว นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองชนิดอื่นๆ เช่น ไก่ตะเภา ไก่ตะเภาทอง ไก่ดำ ไก่ลาย ฯลฯ แต่ก็ยังมีการเลี้ยงไก่ไม่มากนักในชนบท (ไชยา, 2530)

ความเหมาะสมของการเลี้ยงไก่ในชนบทไทย สุวรรณ และคณะ (2535) กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยเหมาะสมต่อการเลี้ยงไก่ เพราะมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ประชากรประกอบอาชีพการเกษตร ผลผลิตและวัตถุดิบได้จากเกษตรกร ใช้เป็นอาหารไก่ได้มากมาย และมีราคาถูกกว่าที่อื่นๆ อีกทั้งยังมีการส่งเสริมในอาชีพการเลี้ยงสัตว์ และการมีไก่ป่าต่างๆ อาศัยอยู่ในทุกถิ่นของเมืองไทย ย่อมแสดงถึงความเหมาะสมของการเลี้ยงไก่ในเมืองไทย

อภิชัย (2534) ได้สรุปลักษณะการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในชนบทดังต่อไปนี้

1. เป็นอาหารและรายได้เสริม ชาวชนบทโดยทั่วไปเลี้ยงไก่เกือบทุกบ้านๆ ละ 10-20 ตัว ทำให้ชาวบ้านมีเนื้อไก่อันเป็นอาหารโปรตีนสำหรับบริโภคในครัวเรือน หรือเมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องใช้เงินเล็กๆ น้อยๆ ชาวบ้านก็ขายไก่ให้แก่พ่อค้าในท้องถิ่นที่มาซื้อถึงบ้าน

2. เป็นออมสินหรือสิ่งประกัน ชาวบ้านจะใช้ร้านและปลายข้าว ซึ่งเป็นผลจากการสีข้าวหรือตำข้าวใช้เอง นำมาใช้เลี้ยงไก่ ซึ่งเป็นผลพลอยได้อันหนึ่งที่ไม่ต้องซื้อหามาเป็นประโยชน์ ทำให้เกษตรกรมีรายได้จากสัตว์ เป็นสิ่งประกันพอจะได้ซื้อข้าวสารไว้กินในปีหน้า ซึ่งเป็นการลงทุนเป็นเงินศดน้อย และใช้ความรู้พื้นบ้านเท่านั้น

3. เป็นอาชีพเสริมการเพาะปลูก ชาวบ้านเลี้ยงไก่พื้นบ้านเป็นอาชีพเสริม หรือเป็นผลพลอยได้จากการทำนา เช่น การปล่อยไก่ไล่ทุ่งหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ไก่ได้หากินข้าวเปลือกตกหล่นจากท้องนา นอกจากนั้น ยังใช้ร้านและปลายข้าวที่ได้จากโรงสีเป็นอาหารไก่ โดยอาจจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

4. ใช้ในประเพณีหรือเกมกีฬา คนชนบทเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นไก่ชนได้เป็นอย่างดี ทำให้คนชนบทเกิดนิสัยชอบการเลี้ยงสัตว์ ไก่ชนของไทยนับว่า เป็นสายพันธุ์ดั้งเดิมของเราเอง มีคุณสมบัติที่ดีเป็นที่นิยมกันแพร่หลาย การพัฒนาไก่พื้นเมืองหรือไก่พันธุ์พื้นบ้าน นับว่าเป็นการช่วยอนุรักษ์สายพันธุ์ไก่ในบ้านเราได้เป็นอย่างดี

5. มีอัตราการเลี้ยงต่ำ เนื่องจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในหมู่บ้าน เป็นการเลี้ยงที่ใช้ของที่มีอยู่ในครัวเรือนของเกษตรกรเองเช่น พันธุ์สัตว์ รำ ข้าวเปลือก และปลายข้าว ไม่ต้องเสียเงินซื้อหามา ด้วยเงินสด การลงทุนเกือบไม่มีหรือมีก็น้อยมาก ดังนั้น การเลี้ยงต่อการขาดทุนแบบการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้าจึงมีน้อยมาก แม้ว่าจะมีโรคระบาดสัตว์เกิดขึ้น ซึ่งอาจทำให้ไก่ตายได้เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนที่เหลือเป็นผลได้อยู่ดี

2.10 ประชากรไก่พื้นเมือง

ไก่ (*Gallus domesticus*) เป็นสัตว์ปีกที่มีการเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อให้ได้ผลผลิตสำหรับการบริโภคเป็นหลัก ซึ่งได้แก่ เนื้อ และไข่ นอกจากนี้ก็อาจจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น ประเภทสวยงามเพื่อการประกวด, เลี้ยงไว้ประดับ (ornamental bird), เกมกีฬา (game bird), ผลิตขนทำเสื้อผ้า, เบาะ หรือผ้าห่ม การวิจัยและการอุตสาหกรรม และยังมีผลพลอยได้อื่น ๆ จากการเลี้ยงไก่ เช่น ใช้ขนเป็นอาหารสัตว์ และปุ๋ย ซึ่งมูลไก่เป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่มีประโยชน์ต่อการบำรุงดิน (ปฐม, 2529) การเลี้ยงไก่พื้นเมืองนับเป็นสิ่งที่คู่กับชาวนานานาน ดังจะเห็นได้ว่าเกษตรกรเกือบทุกครัวเรือนจะมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไว้เป็นอาหาร ขายเป็นรายได้ จึงเปรียบเสมือนเป็นเงินออมของเกษตรกร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2539) รายงานว่าปี 2538 มีไก่พื้นเมืองทั่วประเทศจำนวน 82,154,146 ตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2536 ร้อยละ 24.95 (ตารางที่ 2.6) ตารางที่ 2.6. ปริมาณการผลิตไก่พื้นเมืองเป็นรายภาคและบางจังหวัด ปี 2536-2538

ภาค / จังหวัด	จำนวนไก่พื้นเมือง (ล้านตัว)		
	2536	2537	2538
ตะวันออกเฉียงเหนือ	28,472,432	32,425,890	36,320,687
เหนือ	23,171,300	25,632,785	28,051,308
กลาง	8,399,878	9,432,350	10,571,566
ใต้	5,704,736	6,487,931	7,210,855
รวม	65,748,346	73,978,956	82,154,416
นราธิวาส	117,897	130,361	151,625
ปัตตานี	250,643	263,774	288,742
ยะลา	101,392	109,271	139,207
รวม	469,932	503,406	579,574

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2539)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันจำนวนประชากรของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น มีการศึกษาด้านโภชนาการมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้ความต้องการโปรตีนจากเนื้อสัตว์มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย อาหารโปรตีนจากเนื้อไก่สามารถขยายการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรได้ในเวลาอันสั้น เมื่อเปรียบเทียบกับการขยายการผลิตจากเนื้อ

สัตว์ประเภทอื่น ประกอบกับความต้องการบริโภคไก่พื้นเมืองมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ เพราะเนื้อสัตว์ชนิดนี้อร่อยและไม่มีไขมัน เป็นที่ชื่นชอบของประชาชนทั่วไป ทำให้ไก่พื้นเมืองมีราคาสูงกว่าไก่ชนิดอื่น ๆ (วรวิทย์และคณะ, 2531) ไก่พื้นเมืองมีศักยภาพในการผลิตเนื้อค่อนข้างสูง และที่สำคัญเกษตรกรลงทุนไม่มาก หาได้ง่ายในท้องถิ่น ขณะที่ราคาซื้อขายในตลาดท้องถิ่นมีราคาสูงกว่าไก่เนื้อชนิดอื่นๆ

2.11 เทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมือง

รูปแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมือง การเลี้ยงไก่พื้นเมืองสามารถเลี้ยงได้หลายวิธี ทั้งนี้แล้วแต่ผู้เลี้ยงจะได้พิจารณาแบบไหนเหมาะสมที่สุดกับสภาพความเป็นอยู่ของตน สำหรับรูปแบบการเลี้ยงทั่วไปมีดังนี้ (เอก, 2530)

1. การเลี้ยงไก่แบบปล่อย โดยปล่อยให้หากินเองอย่างอิสระ ทำคอกให้นอนในกลางคืน ส่วนในเวลากลางวันก็ปล่อยให้หากินในบริเวณลานบ้าน ไก่จะคุ้ยเขี่ยหาอาหารกินเอง และเจ้าของอาจจะใช้ข้าวเปลือก ข้าวฟ่าง ข้าวโพด และเมล็ดถั่วเป็นอาหารเสริมในบางโอกาส

2. การเลี้ยงแบบขังเดี่ยว การเลี้ยงแบบนี้ต้องทำคอกให้ไก่นอน ฝาตีไม้ระแนงห่างๆ ผู้เลี้ยงจะต้องจัดหาอาหาร และน้ำดื่มไว้ให้ไก่กินตลอดเวลา อาจทำลานยื่นออกไปเพื่อให้ไก่ได้ออกกำลัง ซึ่งถ้าไก่ได้รับแสงแดดจะทำให้ไก่แข็งแรง

3. การเลี้ยงแบบครึ่งขังครึ่งปล่อย โดยการกักไก่ไว้ในเล้าและปล่อยให้ออกลานเป็นบางโอกาส โดยผู้เลี้ยงจะจัดน้ำและอาหารไว้ให้ไก่กิน

แต่โดยทั่วไปการเลี้ยงไก่พื้นเมืองจะเลี้ยงตามมีตามเกิด ไม่มีคอกหรือเล้าไก่อยู่เป็นที่แน่นอน ไก่ต้องอยู่ตามไถ่ถุนหรืออยู่ข้างข้าว หรือปะปนกันตามต้นไม้ ทำให้ไก่ได้รับอันตรายจากโรคภัยตามธรรมชาติ ศัตรูต่างๆ เวลาจะทำวัคซีนก็ทำได้ลำบาก

โรงเรือนหรือเล้าสำหรับไก่พื้นเมือง สุวรรณ และคณะ (2535) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรงเรือนสำหรับไก่พื้นเมืองโดยทั่วๆ ไปควรมีลักษณะดังนี้ (1) กันลม แดดและฝนได้ดี (2) ระบายอากาศร้อนได้ดี ถ่ายเทสะดวก ไม่อับ มีที่กันฝนสาด (3) โรงเรือนควรสร้างแบบประหยัด รักษาความสะดวกสบาย เป็นที่เนินลาด น้ำไม่ขังแฉะ (4) ป้องกันศัตรูต่างๆ ได้ดี เช่น นก หนู แมวและสุนัข (5) ห่างจากที่ชุมนุมพอสสมควร มีการขนส่งสะดวก อาหารหาง่าย และ (6) เป็นแบบที่สร้างง่าย ราคาถูก ใช้สิ่งก่อสร้างที่ส่วนใหญ่หาได้ง่ายในท้องถิ่นนั้น สำหรับแบบของโรงเรือนที่สร้างได้ง่ายๆ มีดังนี้

1. แบบเพิงหมาแหงน เป็นแบบประหยัดและสร้างง่ายที่สุด

2. แบบหน้าจั่ว แบบนี้กันแดดและฝนได้ดี แต่สร้างยาก ค่าวัสดุและค่าแรงสูง

3. แบบหน้าจั่วสองชั้น แบบนี้เปลืองแรงงาน และสร้างยากกว่าแบบธรรมดาเล็กน้อย
อากาศถ่ายเท และเย็นสบายกว่าแบบแรก

4. แบบจั่วกลาย ดีกว่าแบบหมาแหงน กันฝนและแดดได้ดี แต่ค่าก่อสร้างมากขึ้น

5. แบบหมาแหงนกลาย แบบนี้ดีกว่าแบบเพิงหมาแหงนและหน้าจั่วระบายอากาศอื่นได้
ดี กันฝนและค่าก่อสร้างถูกกว่า

นอกจากนั้นควรคำนึงถึงคอนกรีต ควรจะมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนไม้คอกนั้น โดยใช้
ไม้

ระแนงมาตอกเป็นซี่ หรือจะใช้ตาข่ายจับปลา แบบช่องห่างๆ ก็เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจับไก่ เพื่อ
จะทำวัคซีนหรือจำหน่ายให้กับพ่อค้า (อภิชัย, 2534)

2.12 การคัดเลือกพันธุ์ไก่

การปรับปรุงการผลิตสัตว์ เพื่อให้มีสมรรถนะในการผลิตที่ตั้น การปรับปรุงพันธุ์เป็นสิ่ง
จำเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะมีการปรับปรุงด้านอาหาร และการจัดการด้านอื่นๆ และก่อนที่จะปรับ
ปรุงพันธุ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องข้อมูลพื้นฐาน ด้านลักษณะปรากฏ (phenotypic character) ของ
ไก่พื้นเมืองพันธุ์ต่าง ๆ ว่ามีลักษณะประจำพันธุ์อย่างไร สำหรับไก่พื้นเมืองลักษณะประจำพันธุ์ไม่
สามารถระบุได้ถูกต้องชัดเจน เนื่องจาก มีการผสมปนเปกันไป (กาญจนา และคณะ, 2532) ทำให้
การถ่ายทอดลักษณะในชั่วอายุต่างๆ (generation) ไม่แน่นอนเมื่อปรับปรุงด้านอาหาร และหรือการ
จัดการจึงไม่ได้รับการตอบสนองตามวัตถุประสงค์ ปัจจุบันแม้ว่า กรมปศุสัตว์จะทำการศึกษา และ
วิจัยเรื่องไก่พื้นเมืองอยู่บ้างในบางพื้นที่ แต่สวัสดิ์และคณะ (2531) รายงานว่า ยังขาดข้อมูลพื้นฐาน
เกี่ยวกับไก่พื้นเมืองอยู่ และข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่จะทำการศึกษา และวิจัยกันในภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ และเนื่องจากไก่พื้นเมืองมีคุณสมบัติที่ดี คือ ความสามารถในการปรับตัวได้ค่อนข้างดีใน
สภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างเลวไม่ว่าด้านอาหาร หรือการจัดการเลี้ยงดูต่างๆ ไป เมื่อเปรียบเทียบกับ
ไก่พันธุ์อื่นๆ (กนก และคณะ, 2538 และกาญจนา และคณะ, 2532) แม้ว่าไก่พื้นเมืองจะมีมากมาย
หลายลักษณะ หลายขนาด และหลายสี แต่ผู้เลี้ยงก็สามารถคัดเลือกพันธุ์ไก่ที่ดีได้ โดยการปฏิบัติดัง
นี้

1. พ่อไก่ที่ดีจะต้องมีรูปร่างสมบูรณ์และแข็งแรง มีน้ำหนักตั้งแต่ 2.5 กิโลกรัมขึ้นไป มีอายุ
9 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปี

2. แม่ไก่ที่ดีจะต้องมีรูปร่างสมบูรณ์และแข็งแรง มีน้ำหนักตั้งแต่ 1.5 กิโลกรัมขึ้นไป มีอายุ
ตั้งแต่ 7 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปี ให้ไข่อย่างน้อยปีละ 4 ชุด ให้ไข่อย่างน้อยชุดละ 12 ฟอง ฟักไข่ออก
อย่างน้อยชุดละ 8 ตัว เลี้ยงดูรอดจนโตชุดละ 6 ตัว

3. หมั่นคัดเลือกพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ไก่เสมอ ถ้าแก่เกิน 3 ปีต้องคัดออก

4. พ่อพันธุ์ 1 ตัวสามารถใช้ผสมหรือคุมฝูงได้ 6-10 ตัว

5. เก็บลูกไก่ที่เกิดจากพ่อแม่ที่ตีไว้ทำพันธุ์รุ่นละ 2-3 ตัว

การคัดเลือกพันธุ์ไก่ที่ตีไว้ทำพันธุ์จะช่วยให้ไก่ในฝูง มีขนาดโต ให้ไข่ดก เลี้ยงดูดี เลี้ยงถูกรอดมาก และลูกไก่โตเร็ว ทำให้ผู้เลี้ยงได้ผลตอบแทนสูง (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมหาสารคาม, 2533)

2.13 อาหารและการให้อาหารไก่พื้นเมือง

จันทร์หา (2529) ได้กล่าวว่า การเลี้ยงไก่พื้นเมืองถ้าใช้อาหารผสมที่มีคุณค่าอาหารครบถ้วน เลี้ยงเป็นการไม่คุ้มกับการลงทุน ควรจะพิจารณาถึงอาหารที่หาได้ในท้องถิ่นก่อน เช่น

1. วิตามิน ซึ่งหาได้จากอาหารจำพวกผักสด หรือผลไม้สุก

2. โปรตีน โดยทั่วไปในอาหารของไก่พื้นเมือง มักจะมีโปรตีนไม่เพียงพอ การใช้เศษเนื้อหรือกระดูกปลา (ไม่หั่น) จอมปลวก ถั่ว พวงแมลงที่มาเล่นไฟตะเกียงน้ำมันก๊าดที่ตกลงมาคายนๆ อาหารเหล่านี้ควรจะให้แก่ลูกไก่และแม่ไก่กำลังไข่

3. คาร์โบไฮเดรต หาได้จากปลายข้าว เศษขนมปังที่แข็งและเศษอาหารเหลือจากแบ่งอื่นๆ สอดคล้องกับ สังเวียน (2527) กล่าวว่า อาหารตามธรรมชาติหลายอย่างนำมาเป็นอาหารไก่ได้เป็นอย่างดี โดยไม่ต้องซื้อหาแต่อย่างใด และอาหารเหล่านั้นได้แก่ ข้าวปลวกอ่อน ใต้เดือน หอยทาก ตัวแมลงต่างๆ เศษหอย ปู ปลา เมล็ดธัญพืช พืชหัวชนิดต่างๆ เปลือกหอย หินปูน พืชสดต่างๆ ซึ่งอาหารธรรมชาติเหล่านี้หาได้ง่ายทั่วไปในชนบท

ส่วนการให้อาหารและน้ำ หากมีการทำโดยสม่ำเสมอจะทำให้ไก่โตเร็ว ซึ่งอาจปฏิบัติได้ดังนี้

1. ให้อาหารไก่ทุกวัน วันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น

2. ให้น้ำไก่ทุกวัน และเปลี่ยนน้ำวันละ 1 ครั้ง

3. ให้อาหารในราง โดยผสมน้ำหมาดๆ อย่างทั่วบนพื้นดิน

4. แยกรางอาหารไก่ใหญ่ ไก่รุ่น และลูกไก่

5. แยกเลี้ยงแม่ไก่ และลูกไก่ ในกรงหรือสุ่ม

6. อาหารลูกไก่ ต้องเป็นอาหารละเอียด

7. ให้อาหารเสริมแก่ลูกไก่และไก่เล็ก เช่น หัวอาหาร ปลายข้าว ปลาป่น รำ ข้าวโพด เป็นต้น (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมหาสารคาม, 2533)

2.14 โรค พยาธิ และการป้องกันรักษา

ได้มีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาถึงสาเหตุและอัตราการตายของไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงตามชนบทพบว่า ไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงตามชนบทจะตายทุกๆ เดือน ตลอดทั้งปี แต่ช่วงที่ไก่ตายมากที่สุด คือ ปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงปลายเดือนเมษายนของทุกปี เจริญ และคณะ (2530) รายงานว่า สาเหตุ

ของการตายของไก่พื้นเมือง ส่วนใหญ่เกิดจากโรคระบาดได้แก่ โรคนิวคาสเซิล อหิวาต์สัตว์ปีก และโรคฝีดาษ ทำให้ไก่ตายเกือบหมดฝูง นอกจากนี้ โรคระบาดทางเดินหายใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรคหวัดหน้าบวมก็พบว่า เป็นสาเหตุสำคัญทำให้ไก่ตายเป็นจำนวนมาก (เกรียงไกร และคณะ, 2531) ตลอดจนการจิกตีกัน และการถูกสัตว์อื่นทำร้าย (เฉลิมชัย, 2531) ก็ล้วนเป็นภัยคุกคามต่อการอยู่รอดของไก่พื้นเมืองในสภาพการเลี้ยงแบบปล่อย

นอกจากโรคดังกล่าวข้างต้นแล้วมีรายงานว่า โรคมาร์เร็กซ์ (Marek's disease) และโรคตับใหญ่ (Lymphoid Leukosis) นับว่าเป็นโรคระบาดที่ทำความเสียหายอย่างมากต่อการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของประเทศต่างๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Aini, 1990)

จะเห็นได้ว่า สาเหตุสำคัญที่จะทำให้ไก่ตายปีละหลายๆ นั้น ก็เนื่องจากเกิดโรคระบาดนั่นเอง ซึ่งเมื่อเกิดแล้วจะทำให้ไก่ตายลงอย่างรวดเร็ว และแพร่ระบาดไปยังตัวอื่นๆ ดังนั้น ควรทำการป้องกันโรคไก่อย่างสม่ำเสมอ โดยการทำวัคซีนป้องกันโรคมียุคประสงค์เพื่อต้องการสร้างภูมิคุ้มกันโรคแต่ละชนิดให้กับไก่ โดยสนธิพันธ์ (2533) กล่าวถึงหลักของการทำวัคซีนก็คือ การนำเชื้อโรคที่ผ่านขบวนการทางเวชภัณฑ์แล้วมาใส่เข้าไปในตัวไก่ เพื่อกระตุ้นให้ร่างกายของไก่สร้างความต้านทานขึ้นมาต่อสู้กับเชื้อโรคนั้น จนกลายเป็นภูมิคุ้มกันในที่สุด

สมศักดิ์ (2538) กล่าวว่า วิธีการทำวัคซีนไก่พื้นเมืองมี 3 วิธี คือ

1. วิธีหยอดจมูกหรือตา จะทำเฉพาะในไก่เล็กได้แก่ วัคซีนโรคนิวคาสเซิล ชนิดสเตรนเอฟ (ในไก่อายุ 1-7 วัน และ 21 วัน อีกครั้งหนึ่ง) และวัคซีนโรคหลอดลมอักเสบในไก่ (อายุ 14 วัน)
2. วิธีแทงปีก ได้แก่ วัคซีนโรคนิวคาสเซิล ชนิดเอ็มพีสเตรน (ไก่อายุ 10 สัปดาห์) และวัคซีนโรคฝีดาษไก่ (อายุ 7 วันขึ้นไป)
3. โดยการฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือใต้ผิวหนัง ได้แก่ วัคซีนป้องกันโรคอหิวาต์ไก่ (ไก่อายุ 1 เดือน)

ซึ่งมีข้อควรระวังในการทำวัคซีน ดังนี้

1. ก่อนใช้เครื่องมือทำวัคซีน ควรต้มฆ่าเชื้อทุกครั้ง และทิ้งให้เย็นก่อนใส่วัคซีน
2. ควรเก็บวัคซีนไว้ในที่เย็น เช่น กระจกน้ำแข็งหรือตู้เย็น และไม่ให้แสงแดดส่องถึง
3. ไม่ควรทำวัคซีนขณะไก่เป็นโรค
4. ฉีดวัคซีนให้ครบตามขนาดที่กำหนดไว้
5. วัคซีนที่ผสมแล้ว ไม่ควรใช้นานเกิน 2 ชั่วโมง เพราะวัคซีนจะเสื่อม

2.15 ตลาดไก่พื้นเมือง

ไชยา (2533) กล่าวว่า ในส่วนของการตลาดไก่พื้นเมืองนั้น ยังไม่มีรายงานการศึกษาอย่างจริงจัง เพราะมีปริมาณน้อยและกระจายอยู่ทั่วไปทุกภาค ปริมาณไก่ที่อยู่ในครอบครองของเกษตรกรก็ไม่แน่นอน แต่อย่างไรก็ตามความต้องการบริโภคไก่พื้นเมืองของประชาชนก็มีเพิ่มขึ้น

ซึ่งดูได้จากราคาขายที่เกษตรกรขายได้มีแต่จะสูงขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคมีความเห็นว่า เนื้อไก่พื้นเมืองนอกจากจะรสชาติดีแล้ว ยังปราศจากสารเร่งการเจริญเติบโต (growth promotants) ต่างๆ ด้วย

2.16 ไก่เบตง (betong chickens)

เป็นไก่พื้นเมืองที่นิยมเลี้ยงกันแพร่หลายในแถบจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง นิยมปล่อยเลี้ยงในสวนยางพารา เป็นไก่ที่มีลักษณะดี อัตราการเจริญเติบโตสูงกว่าไก่พื้นเมืองทั่วไป (นิรัตน์และรัตนนา, 2539) ให้เนื้อที่มีรสชาติอร่อยและนุ่มไม่แข็งเหมือนไก่พันธุ์พื้นเมืองอื่น ๆ และไม่เหลวเหมือนไก่เนื้อเป็นที่ต้องการของตลาดมาก แต่ปริมาณการผลิตมีไม่เพียงพอ ทำให้ราคาซื้อขายในตลาดท้องถิ่นสูงมาก คือ สูงกว่าไก่พื้นเมืองประมาณ 2 เท่า และสูงกว่าไก่เนื้อถึง 4 เท่า (ทวีและอรพิน, 2537)

2.17 แหล่งกำเนิดไก่เบตง

ไก่เบตง เป็นไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงโดยชาวจีนกวางไส และจีนแคะ ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยเข้ามาเป็นลูกจ้างทำงานในเหมืองทองของชาวอังกฤษที่อำเภอเวียง จังหวัดนครราชสีมา (ทวีและอรพิน, 2537) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ นิรัตน์และรัตนนา (2539) ที่กล่าวว่า ไก่เบตงมีแหล่งกำเนิดมาจากไก่พันธุ์แลงซานของประเทศจีน และนำเข้ามาเลี้ยงในประเทศไทย โดยคนจีนที่อพยพมาจากเมืองกวางไส นิยมเลี้ยงกันทางภาคใต้

2.18 พันธุ์และลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะพันธุ์ของไก่เบตง มีลักษณะดังนี้คือ ในช่วงระยะไก่เล็ก ขนบนตัวแทบไม่มี พอโตขึ้นมีอายุเฉลี่ยประมาณ 1 เดือน ขนเริ่มออกเต็มตัว ยกเว้นที่ลำคอจะมีขนน้อยมากจนมองเห็นหนังคอสีแดง เมื่อโตขึ้นเต็มวัย หรือมีน้ำหนัก 1-1.5 กิโลกรัมขึ้นไป ปากจะมีสีเหลืองผสมสีแดง คิ้วหูสีแดง คิ้ว และบริเวณตาจะมีขนสีเหลืองแซมสีขาว สีขนตลอดลำตัวมีสีเหลืองอ่อน และขนาดสั้นทั้งที่ปลายปีก และปลายหาง ลำแข้งมีสีเหลืองตลอด หนังตลอดลำตัวก็มีสีเหลืองเช่นกัน เคี้ยวเมื่อโตเต็มที่ จะยาวไม่เกิน 1 ซม. เพศผู้มีน้ำหนักเมื่อโตเต็มที่สูงสุดไม่เกิน 3 กิโลกรัม (ทวีและอรพิน, 2537) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ Horse (1989) และนิรัตน์ และรัตนนา (2539) ที่กล่าวว่า ไก่เบตงมีขนสีเหลืองอ่อนตลอดลำตัวทั้งเพศผู้และเพศเมีย มีหงอนจักร ปากและแข้งมีสีเหลือง ที่บริเวณปลายปีก และหางของไก่เพศผู้ไม่มีขนปีกหลัก (Primary Feather) และขนหางในส่วน of Main Tail Feather จะ ไม่มีหรือมีการพัฒนาน้อยมาก ออกใหญ่ น่องใหญ่ ลำตัวกว้างลึก เพศเมียมีน้ำหนักตัวเมื่อโตเต็มที่ประมาณ 1.9 กิโลกรัม ตัวไข่มีขนาดค่อนข้างสั้น น้ำหนักฟองไข่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45 กรัม

2.19 การเจริญเติบโตและประสิทธิภาพการใช้อาหาร

น้ำหนักฟองไข่ของไก่เบตงเฉลี่ย 45 กรัม (Horst, 1989 และนิรัตน์ และรัตนา, 2539) ซึ่งมีน้ำหนักน้อยกว่าฟองไข่ของไก่พื้นเมืองทั่วไป ซึ่งรัตนาและคณะ (2537) รายงานว่า โดยส่วนใหญ่ขนาดฟองไข่ของไก่พื้นเมืองมีน้ำหนักอยู่ในช่วง 46-50 กรัม จากการศึกษาของนิรัตน์และรัตนา (2539) พบว่า ไก่เบตงมีน้ำหนักตัวแรกเกิด และน้ำหนักตัวโดยเฉลี่ยในช่วงอายุต่างๆ มากกว่า ($P < 0.05$) พันธุ์พื้นเมือง และพันธุ์ลูกผสมเบตง x พื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงอายุ 8 สัปดาห์แรก ไก่เบตงมีน้ำหนักตัวมากกว่าไก่พื้นเมืองเกือบเท่าตัว เฉลี่ยเมื่ออายุ 16 สัปดาห์เท่ากับ 2.5 กิโลกรัม (ตารางที่ 2.8) เมื่อเปรียบเทียบกันพบว่า ไก่เบตงมีอัตราการเจริญเติบโตดีกว่าไก่พื้นเมือง และพันธุ์ลูกผสมเบตง x พื้นเมือง และมีอัตราการแลกเปลี่ยนอาหารเท่ากับ 3.8 กิโลกรัม ซึ่งดีกว่าไก่พันธุ์พื้นเมือง (ตารางที่ 2.7)

ตารางที่ 2.7. น้ำหนักตัว (กก.) ของไก่เบตง ไก่พื้นเมือง และไก่พื้นเมืองลูกผสม

พันธุ์	อายุ (สัปดาห์)									
	0	2	4	6	8	10	12	14	16	
B ^u	0.033a	0.173a	0.446a	0.865a	1.320a	1.671a	2.023a	2.298a	2.486a	
NB ^v	0.032a	0.129b	0.324b	0.671b	1.046b	1.351b	1.665b	1.911b	2.107b	
BN ^v	0.028c	0.131b	0.320b	0.626c	0.994c	1.310b	1.673b	1.893b	2.116b	
N ^w	0.029b	0.090c	0.209c	0.432c	0.693d	0.935c	1.175c	1.405c	1.562c	

ที่มา : นิรัตน์ และรัตนา (2539)

^u B : ไก่เบตง

^v NB : ไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพศผู้ x ไก่เบตงเพศเมีย

^v BN : ไก่ลูกผสมเบตงผู้ x ไก่พื้นเมืองเพศเมีย

^w N : ไก่พื้นเมือง

2.20 น้ำหนักซาก

จากการศึกษาของนิรัตน์และรัตนา (2539) พบว่าน้ำหนักตัวมีชีวิต น้ำหนักซากและส่วนต่างๆ ของซากชำแหละเมื่ออายุ 16 สัปดาห์ของไก่ 4 พันธุ์ ไม่ว่าจะเปรียบเทียบในไก่เพศผู้ หรือเพศเมียก็ตามพบว่า ไก่เบตงมีน้ำหนักตัวมีชีวิต น้ำหนักซากอุ่น (prechilled carcass weight) และ น้ำหนักซากแช่เย็น (chilled carcass weight) มากกว่า ($P < 0.05$) พันธุ์พื้นเมือง และพันธุ์ลูกผสมเบตง x พื้นเมือง (ตารางที่ 2.9) และเมื่อเปรียบเทียบผลผลิตซาก โดยคำนวณเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวมีชีวิตของไก่ทั้ง 4 พันธุ์พบว่า ไก่เบตงมีแนวโน้มในการให้น้ำหนักซากอุ่นและ น้ำหนักซากแช่เย็นน้อยกว่าพันธุ์พื้นเมือง และพันธุ์ลูกผสมเบตง x พื้นเมือง และเมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตซาก โดยคำนวณเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ของ chilled carcass weight ของไก่ทั้ง 4 พันธุ์พบว่า น้ำหนักซากส่วนต่างๆ ของไก่เบตงได้แก่ เนื้ออกสันนอก (pectoralis major yield) เนื้ออกสันใน (pectoralis

PATTANI THAILAND

minor yield) เนื้อสะโพก (thigh yield) น่อง (drumstick yield) และปีก (wing yield) มีค่ามากกว่า พันธุ์พื้นเมือง โดยที่พันธุ์ลูกผสมเบตง x พื้นเมืองทั้ง 2 กลุ่มมีค่าดังกล่าวเป็นค่าที่กึ่งกลางระหว่างไก่ ทั้ง 2 พันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับน้ำหนักตัวก่อนฆ่า (นิรัตน์และรัตนา ,2539)

2.21 ลักษณะการเลี้ยง

ไก่เบตงเป็นไก่พื้นเมืองที่ทนต่อสภาพอากาศร้อน โรคและแมลงเขตร้อนได้เป็นอย่างดี เป็นไก่ประเภทปล่อยเลี้ยงตามพื้น และชอบคุ้ยเขี่ยอาหารจากธรรมชาติ มีความสามารถพิเศษในการหาอาหารเลี้ยงตัวเองได้เป็นเลิศ ชาวบ้านนิยมปล่อยเลี้ยงไว้ในสวนยางพารา ตกเย็นอาจจะให้เศษอาหารที่เหลือทิ้งจากในครัวเรือนเป็นอาหารเสริมผสมกับรำข้าว ให้หัวอาหารบ้างบางครั้ง แต่โดยทั่วไปแล้วเลี้ยงปล่อยแบบให้หากินเองเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้ไก่โตช้า จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ไม่สามารถเลี้ยงเป็นการค้าได้ จากการศึกษาของนิรัตน์และรัตนา (2539) ทดลองเลี้ยงไก่เบตงด้วยสูตรอาหารไก่อะยะต่างๆ ของภาควิชาสัตวบาล โดยให้ไก่ได้รับน้ำและอาหารอย่างเสรี (*adlibitum*) พบว่า ไก่เบตงมีน้ำหนักตัวมากกว่าไก่พื้นเมืองเกือบเท่าตัว เฉลี่ยเมื่ออายุ 16 สัปดาห์เท่ากับ 2.5 กิโลกรัม และมีอัตราการแลกเปลี่ยนอาหารเท่ากับ 3.8 กิโลกรัม ซึ่งดีกว่าไก่พันธุ์พื้นเมือง ดังนั้นในการส่งเสริมให้เลี้ยงไก่เบตงเป็นอาชีพนั้น ควรหาวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีราคาถูกและหาง่ายในท้องถิ่น มาเป็นส่วนผสมอาหารสัตว์เพื่อเป็นอาหารเสริม เช่น กากปาล์ม ซึ่งกันหาและศิริศักดิ์ (2537) รายงานว่า สามารถใช้กากเนื้อในเมล็ดปาล์มน้ำมันผสมในสูตรอาหารไก่เบตงระดับ 10-15 เปอร์เซ็นต์ โดยไม่มีผลต่อสมรรถภาพการเจริญเติบโตของไก่เบตง

ตารางที่ 2.8. อัตราการเปลี่ยนอาหาร (feed conversion ratio) ของไก่เบตง ไก่พื้นเมือง และไก่พื้นเมืองลูกผสม

พันธุ์	ช่วงอายุ (สัปดาห์)							
	0-2	0-4	0-6	0-8	0-10	0-12	0-14	0-16
	กก. : กก.							
B ^v	1.80c	2.07c	2.26c	2.43c	2.79b	3.09b	3.40b	3.79b
NB ^{2v}	2.03a	2.35a	2.47b	2.65b	2.93b	3.19b	3.51b	3.88b
BN ^{3v}	1.85bc	2.20b	2.38bc	2.51bc	2.78b	3.00b	3.40b	3.70b
N ^{4v}	1.93ab	2.80a	2.95a	3.14a	3.47a	3.68a	3.87a	4.24a

ที่มา: นิรัตน์ และรัตนา (2539)

^v B : ไก่เบตง

^{2v} NB : ไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพศผู้ x ไก่เบตงเพศเมีย

^{3v} BN : ไก่ลูกผสมเบตงผู้ x ไก่พื้นเมืองเพศเมีย

^{4v} N : ไก่พื้นเมือง

ตารางที่ 2.9. น้ำหนักซากของไก่เบตง ไก่พื้นเมืองและไก่พื้นเมืองลูกผสม.

ข้อมูล	เพศ	พันธุ์			
		B ^u	NB ^v	BN ^w	N ^x
น้ำหนักมีชีวิต : กก.	ตัวผู้	2.894a	2.406b	2.482b	1.784c
	ตัวเมีย	2.317a	1.862b	1.875b	1.427c
น้ำหนักซากอุ่น : กก (%)	ตัวผู้	2.440(84.3)a	2.019(83.9)b	2.080(83.8)b	1.522(85.3)c
	ตัวเมีย	1.909(82.4)a	1.543(82.8)b	1.544(82.3)b	1.195(83.7)c
น้ำหนักซากแช่เย็น : กก.(%)	ตัวผู้	2.497(86.3)a	2.068(85.9)b	2.106(84.8)b	1.551(86.9)c
	ตัวเมีย	1.928(83.2)a	1.552(83.3)b	1.558(83.1)b	1.217(85.2)c
เนื้ออกสันนอก, %	ตัวผู้	14.67a	13.65b	13.98ab	13.54b
	ตัวเมีย	17.10a	16.34b	15.94bc	15.41c
เนื้ออกสันใน, %	ตัวผู้	3.90a	3.84b	3.94a	3.73c
	ตัวเมีย	4.43a	4.37b	4.49a	4.28c
เนื้อสะโพก, %	ตัวผู้	18.15a	18.74a	18.40a	17.19b
	ตัวเมีย	18.30ab	18.05ab	18.69a	17.86b
เนื้อน่อง, %	ตัวผู้	13.72b	14.06ab	14.51a	14.06ab
	ตัวเมีย	12.37b	12.98ab	12.66b	13.11b
เนื้อปีก, %	ตัวผู้	10.30b	10.88a	10.82a	11.09a
	ตัวเมีย	10.42 b	10.51 a	10.65a	10.91a

ที่มา : นิรัตน์ และรัตนา (2539)

^u B : ไก่เบตง^v NB : ไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพศผู้ x ไก่เบตงเพศเมีย^w BN : ไก่ลูกผสมเบตงผู้ x ไก่พื้นเมืองเพศเมีย^x N : ไก่พื้นเมือง

2.22 แนวโน้มตลาดไก่เบตง

แนวโน้มตลาดไก่เบตงอยู่ในสถานะสดใส มีราคาจำหน่ายในตลาดสูง เนื่องจากปัจจุบันไก่เบตงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เป็นไก่พื้นเมืองที่ให้เนื้อที่มีคุณภาพดี และรสชาติแตกต่างไปจากไก่พื้นเมืองทั่ว ๆ ไป คือ มีรสออกหอมหวานนุ่มไม้และเหมือนเนื้อไก่อื่นๆ จนเป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดทางภาคใต้ เช่น จังหวัดนราธิวาส หรือจังหวัดยะลา ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของศูนย์พัฒนาภาคใต้ จังหวัดสงขลา ที่กล่าวว่า ของกินของใช้รวมทั้งของที่ระลึกที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ส้มโชกุน ไก่เบตง ลองกอก และกล้วยหิน เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538) จนกระทั่งทางหน่วยงานของอำเภอเบตงและสมาคมพ่อค้าจังหวัดยะลาร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดให้มีกิจกรรมเทศกาลกินไก่เบตงขึ้น ซึ่งจัดในช่วงต้นเดือนสิงหาคมของทุกปี

ปัจจุบันเนื่องจากเนื้อไก่เบตงเป็นที่ต้องการของตลาดมากทำให้ปริมาณไก่เบตงแท้มีไม่เพียงพอ ดังนั้นในช่วงเทศกาล โดยเฉพาะเทศกาลตรุษจีน ซึ่งชาวจีนจะประกอบพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ ถือเป็นประเพณีที่สำคัญมาก เชื่อกันว่า ถ้าสามารถนำไก่เบตงมาเช่นไหว้ได้ จะทำให้ลูกหลานประสบแต่ความเจริญรุ่งเรือง ทำมาค้าขายคล่อง จึงมีราคาแพงมาก ราคาที่ขายกันถ้าเป็นไก่มีชีวิตราคาตกก็โลกรัมละ 100-250 บาท แต่ถ้าเป็นไก่เบตงที่ผ่านกรรมวิธีแล้วพร้อมที่จะนำไปทำพิธีกรรมหรือกินได้ทันที ราคาสูงถึงโลกรัมละ 700-800 บาท

2.23 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุธาและคณะ (2535) รายงานการสำรวจพันธุ์ไก่พื้นเมืองในภาคใต้ที่นิยมเลี้ยงกันนั้น มี 8 พันธุ์ ได้แก่ ไก่พันธุ์คออ่อนดำ คออ่อนแดง ไก่เบตง ก้าวซัง ไก่ดำ ไก่กู และไก่พันธุ์เขียงไฮ้ ซึ่งแต่ละพันธุ์มีคุณสมบัติข้อดีแตกต่างกันไป และได้รับความนิยมในท้องถิ่นต่างกัน

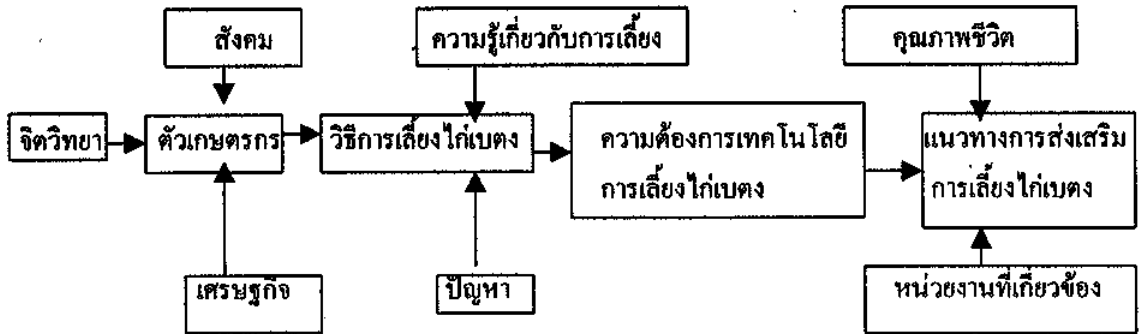
สมิต (2527) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตสัตว์กับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น จำนวนสัตว์ รายได้จากการขายพื้นที่ถือครอง แรงงาน การบริโภค รายได้จากการเพาะปลูกพืช มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ต่ำ แม้จะมีค่าเป็นบวก

เกรียงศักดิ์และคณะ (2539) ศึกษาอิทธิพลโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีต่อการแพร่กระจายและการยอมรับวิธีปฏิบัติในการเลี้ยงแพะพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะมีการยอมรับวิธีปฏิบัติในการเลี้ยงแพะในระดับที่ต่ำ เนื่องจากเชื่อว่าแพะมีสุขภาพดีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำแนะนำ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในการยอมรับวิธีปฏิบัติ ในการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในหมู่บ้านกัวหน้าและหมู่บ้านลำหลัง และพบว่า รายได้ทั้งหมด ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ การตื่นตัวต่อบุคคลสำคัญในท้องถิ่น และความทันสมัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับวิธีปฏิบัติในการเลี้ยงแพะ

เบญจพรหมและคณะ (2540) ศึกษาบทบาท ประสิทธิภาพและการฝึกอบรมเกษตรกรในภาคเหนือพบว่า ความรู้ที่เกษตรกรผู้ชายและผู้หญิงต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติม คือ (1) ความรู้เกี่ยวกับโรคโค และการป้องกันและการป้องกันรักษาโรค (2) การผสมเทียม (3) ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์โคนม และ (4) วิธีการเลี้ยงเพื่อให้ได้น้ำนมมาก

2.24 กรอบแนวความคิดการวิจัย

จากการตรวจสอบเอกสารทั้งหมด สามารถที่จะกำหนดแบบจำลองแนวความคิดในการวิจัย (conceptual model) ได้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.1 จะเห็นได้ว่าในการศึกษาครั้งนี้ ขั้นตอนแรกจะได้ศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เช่น จำนวนสมาชิก อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดเนื้อที่ทำกรเกษตร เป็นต้น ขั้นตอนที่สอง ศึกษาความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงไก่เบตง เช่น แหล่งความรู้ พันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ การจัดการ ทุน และการตลาด เป็นต้น ขั้นตอนที่สาม ศึกษาความต้องการเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่เบตง เช่น พันธุ์ อาหาร ทุน โรคระบาด และการตลาด เป็นต้น และขั้นตอนที่สี่ ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เบตง และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีหรือไม่มีความสัมพันธ์กันก็ได้